

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III: станом на 1 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04. 2000 р. № 1645-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29. Ст. 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>
3. Словник української мови : в 11 томах. ред. коллег. І. К. Білодід та ін. Київ : Наукова думка, 1976. Т. 7. 723 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-82>

ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА У КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ: СВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ

Шуневич Катерина Андріївна

докторка філософії в галузі права,

асистентка кафедри кримінального процесу і криміналістики

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Приведення національного законодавства у сфері кримінальної юстиції відповідно до стандартів ЄС є одним із євроінтеграційних зобов'язань держави на шляху до вступу в ЄС. Зокрема, у червні 2023 року Європейська Комісія, надавши свій Висновок щодо заявки України на членство в ЄС, зазначила, що для набуття Україною членства в ЄС, ключовими кроками є подолання спроб неправомірного внутрішнього та зовнішнього втручання в судову систему (п. 1.3) як умови стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство права та права людини [1]. Пізніше, у звіті Європейської Комісії за 2024 рік, згадано про потребу ухвалення концепції політики реформування судово-експертної діяльності відповідно до найкращих міжнародних практик (п. 2.2.2) [2].

Вочевидь для гармонізації національної правової системи з європейськими стандартами, зокрема з *acquis communautaires* Європейського Союзу, є необхідним вдосконалення законодавства, що є важливою умовою для якісного втілення кращих практик та підходів ЄС під час здійснення своєї діяльності органами правопорядку та іншими суб'єктами, діяльність яких “наближує правосуддя” у вигляді ухвалення

судових рішень. Одним із таких суб'єктів є судові експерти, діяльність яких спрямована на якісне забезпечення правосуддя шляхом надання висновків з питань, для вирішення яких необхідні спеціальні знання.

Питання реформування інституту судових експертиз тривалий час обговорюються у наукових та професійних спільнотах, а також на державному рівні були здійснені певні спроби змінити організаційні особливості діяльності судових експертів. До прикладу, у листопаді 2021 р. зареєстровано проект Закону «Про судово-експертну діяльність» № 6284 від 05.11.2021 року [6], а також альтернативні до нього законопроекти №6284-1, №6284-2, №6284-3. Проте у липні 2025 року цей проект Закону було відкликано, що унеможливило його розгляд профільним комітетом та надалі у залі Верхової Ради України. Щодо альтернативних законопроектів, то у 2022 році був наданий висновок профільного комітету про їх включення до порядку денного, проте надалі і до сьогодні обговорення останніх не відбувалось.

Ще однією законодавчою ініціативою, спрямованою на вдосконалення кримінального провадження в частині залучення експерта у 2021 році був проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення деяких положень, пов'язаних з порядком призначення експертизи № 6285 від 05.11.2021, який згодом також було відкликано. Водночас альтернативний до нього – № 6285-1 від 19.11.2021 у вересні 2025 року був включений до порядку денного Верховної Ради України IX скликання [4]. Проте профільний комітет ще не надавав висновку щодо його положень. Також схожа законодавча ініціатива була зареєстрована дещо пізніше – йдеться про проект Закону № 10420 від 22.01.2024, який пропонує внесення зміни в ст. 242 КПК України в частині впливу потерпілого на можливості проведення експертизи у певних категоріях проваджень (прийнято за основу) [5].

Принагідно відзначу, що дві останні згадані законодавчі ініціативи серед іншого стосуються розширення правового статусу потерпілого в частині його можливості впливати на залучення експерта для проведення експертизи, що концептуально відображає тенденцію впровадження “підходу, орієнтованого на потерпілого” як елементу євроінтеграційного вдосконалення законодавства. Запропоновані законодавчі ініціативи спрямовані на виконання пункту 3.8 розділу 23 (“Судова влада та основоположні права”) Дорожньої карти з питань верховенства права, затвердженої в рамках євроінтеграційного процесу, зокрема в частині імплементації Директиви 2012/29/ЄС, яка встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів.

Водночас комплексного реформування інституту судової експертизи та вдосконалення нормативного регулювання залучення експерта у кримінальне провадження станом на квітень 2026 року не відбулося. Разом з тим, невдовзі таких змін слід очікувати з огляду на пп. 14, п. 4.3 Дорожньої карти з питань верховенства права. Згідно цього документа, протягом 2026–2027 року законодавство в сфері організації та проведення судової експертизи має бути оновлене з метою “..вдосконалення доступу органів правопорядку до якісної, об’єктивної та швидкої судової експертизи” [3]. Йдеться про організаційні особливості діяльності судових експертів – визначення класифікації судових експертиз, видів експертних спеціальностей та єдиного порядку проведення судових експертиз, розширення видів експертиз, які матимуть право проводити приватні судові експерти, спеціалізації судово-експертних установ та запровадження інструментів цифровізації діяльності останніх [3].

Література:

1. European Commission. (2023). *Ukraine 2023 report*. European Commission. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/ukraine-report-2023_en
2. European Commission. (2024). *Ukraine 2024 report* (SWD(2024) 699 final). European Commission. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en
3. Кабінет Міністрів України & Європейська комісія. (2025). *Дорожня карта з питань верховенства права*. https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya_karta_z_pytan_verhovenstva_prava_2.pdf
4. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо удосконалення деяких положень, пов'язаних з порядком призначення та проведення експертизи № 6285-1 від 19.11.2021. *Офіц. портал Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73247
5. Проект Закону внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо проведення освідування та експертизи, укладення угоди про примирення та кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) № 10420 від 22.01.2024. *Офіц. портал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/43531>

6. Проект Закону про судово-експертну діяльність № 6284 від 05.11.2021. *Офіц. портал Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73154

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-613-6-83>

ПОВНОВАЖЕННЯ КЕРІВНИКА ПРОКУРАТУРИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Юрчишин Василь Миколайович

*доктор юридичних наук, професор кримінальної юстиції,
професор кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету,
старший радник юстиції, почесний працівник прокуратури України
м. Чернівці, Україна*

Війна є екстраординарною подією в правому полі, здійснення якої викликає підстави застосування інститутів крайньої необхідності, як в сфері протидії агресії, так і в сфері законодавчого регулювання судочинства на територіях збройного конфлікту, а тому зміни процесуального законодавства мають забезпечувати баланс приватних і публічних інтересів [1, с. 1031].

Актуальність цього дослідження зумовлено тим, що у відповідності до п. 2 ст. 131-1 Конституції України ...нагляд за не гласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку здійснює прокуратура України... [2, с. 410].

Президент України підписав Закон про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» № 4857-IX від 28.04.2026 [3].

Воєнний стан в Україні актуалізував ряд існуючих проблем кримінального провадження в Україні та породив ряд нових, що викликало системні зміни та доповнення до Розділу IX-1 КПК України. При чому це торкається умовно двох напрямків: (1) розслідування воєнних злочинів; (2) розслідування інших кримінальних правопорушень. Складнощі виникають у контексті проведення процесуальних дій та їх фіксування, оперативного прийняття процесуальних рішень, заходів забезпечення кримінального провадження, строків кримінального провадження, повноважень прокурора та керівника органу прокуратури.